

Dialogus Quintus

casibus nos corroborant. nos letificāt. nos p̄seruāt. Postremo nostram illumināt rōem. excitant voluntatē. tribuūt boni opis facultatē. **Dominicus.** Breuissimo verbo maxima in nos angeloz b̄nficia demōstrasti. p̄ quibz astrigimur deū qui tales nobis p̄motores p̄tulit amare. timere. glorificare. et multo amplius q̄ p̄ omnibz obsequiis que a visibili creatura suscipimus. **Hec** em̄ corpalia sunt et corpori solo p̄stant. illa vero sublimia sunt et spūalia voluntati t̄mmodo p̄moda et rationi. **Raymundus.** Ecce nūc vidisti in hoc quoqz dyalogo et in p̄cedenti quō obligetur hō amare. timere et honorare deū factore suum. **Nunc** supest ostēdere an hō etiā id exsoluit. id reddit quod tenet. **Cū** multa voluptate et animi oblectatōe q̄ hactenus loquutus sum excepisti. sed puto te in sequenti disputatione lacrimas effusurū. **Verū** quia iā cernis nobis radios solis occūbere. et iam in longū noster sermo p̄cessit. dignus est vt sicut hactenus aīe ita et a sello corpori tribuamus qd suū est. **Dominicus.** Placet. sed licet (vt dicis) tristitia sim auditurus noueris t̄m summo mane ad tuas me postes rediturū. **Tristitia** em̄ etsi amara sunt. t̄m plerūqz salubria sunt. **¶ Finit dyalogus q̄rtus. de eo q̄ hō obligat deum timere et honorare**

¶ Incipit quintus dyalogus. de lapsu miserabili generis humani. et q̄ per vnum hominē omnes cecidimus.

An talis sit hō qualis eē debet. et an faciat quod facere tenet **¶ Capiculum. xliij.**

Dominicus. Tota hac nocte cōcitauit me spūs meus p̄re desiderio sermonū tuorū. **Sepe** enim causabar noctis morā. at vero vbi asperi tenuissi mū aurore lumen subito e strato mēbra corripui et huc besterne pollicitationi festinus occurro.

Raymūndus. Amo mi dominice sollicitudinē ardoris tui. **Hactenus** sicut nosti egimus p̄cessum nostrū p̄ modū obligatōis ac debiti. ostēdūmus em̄ hoīem p̄pter multa b̄nficia que accepit obligari deo muneratori suo. hanc quoqz obligationē esse naturalē. p̄petuam. indelebile. incorruptibile. scriptā stilo

ferreo in vngue adamantino: et exarata in aia et corpus hoīs
 et in oībus creaturis. **O**mnia em̄ creata ppter hoīem huius in
 solubilis obligatōis conferūt testimoniū. **O**stēdimus etiā qđ
 grādia bona sequant̄ hoīem si debitū quo obligat̄ exsoluerit.
 et qđ inexprabile malū incurrat si contēpserit. **N**ūc aut̄ adiuto
 re deo inquirendū est an hō debitū obligatiōis quo tenet̄ im/
 plicitus etiā exoluat. an suū opus cū suo debito cōcordet. an
 sit iustū vel iniustū. rectū an obliquū. p̄m deū vel cōtra deum
 id quod agit. **S**crutemur nunc p̄funde ip̄m hoīem. et interna
 viscera eius omnesq; medullas penetremus: et inueniemus p
 culdubio nihil hoīem agere aut cogitare qđ tenet̄. sed oīa effi
 cere p̄traria. **F**ormemus igit̄ mentē ad lachrimas: et cū gēmi/
 tu planctūq; loquamur. videbimus em̄ grauissimā ruinā no/
 bilissime et altissime creature: et eam ruinā quā nemo poterit eri
 gere: nemo valeat expiare. **D**ominicus. **I**nitia hec sermo/
 nū tuorū gemitus mihi ocius excutiūt. **T**u tñ repressis parūp
 lachrimis sensum tuū potēter exequere. **R**aymūdus. **F**aciā
 quantū potero. **P**rima lux qua innitimur ad cognoscendū ho
 minē est agnoscere qđ facere debeat: secunda videre qđ faciat.
Agnouimus itaq; ex p̄cedentib; libris qđ hō obligetur agere
 qđ cupere. quid ore p̄ferre. hic aut̄ agnoscemus qđ agat quid
 cupiat: qđ loquat̄. **A**gnouimus (vt dixi) qđ hō tenetur p̄mo
 deū amare. timere. honorare. laudare. bñdicere. venerari: et di
 ligere p̄mū suū (qui dei imago est) sicut semetip̄m. **E**cce hoc
 debet hō: vide nunc quid agat. **D**ominicus. **V**ideo plane
 nihil tale hoīem agere: sed oīa p̄traria. **A**mat em̄ heu dolor p̄
 mum semetip̄m: et p̄empto nequiter creatore p̄p̄iū querit ho
 norē. p̄p̄iam laudē et famā et gloriā: et qđquid debet dari p̄n
 cipaliter deo factori et muneratori suo: sibi tribui diligit et im/
 pendi. **R**aymūdus. **E**x isto palam aiaduertis hoīem peni/
 tus corruisse: habereq; voluntatē oīni iusticie rebellē: totiūq; le
 gi nature p̄trariā. extra deū. extra oēm pietatis regulā. extra
 semetip̄am: penitus corruptā. erraticā. impiam. puerſam. alie
 natā. turpissimā. sup̄bissimā. falsissimā. odibilē deo et ab eius
 cōsortio longissime sepatam: et eterna morte sepultā. **Q**ualis
 aut̄ volūtas hoīs talis est et totus hō: deo p̄trarius: deo rebel

Quod hō nihil a
 git eorū que te
 netur: nec erga
 deum nec erga
 proximum.

Dialogus Quintus

lis. deo capitalis inimicus. oīm maloz radicē in se p̄tinens. p̄ditus: corruptus. bis mortuus. **H**inc seq̄tur q̄ talis hō vadit ad eternā tristitiā. eternā penā. eternā miserā. ⁊ ad calamitatē inexpriabilē. eo q̄ p̄diderit reppuleritq̄ p̄petuū sui conditoris amorē. ¶ **D**ominicus. Aptissime nūc liquet que sit hoīs amara p̄ditio. alienatio. corruptio. degeneratio. **H**oc oēs creaturę clamitāt. hoc p̄dicant hoīem esse veraciter p̄ditum. eterno supplicio dignū. ⁊ a dei amicitia p̄petuo sepatum. ¶ **R**aymū-
dus. Vidisti nūc nō sine gemitu q̄s p̄dite se hō gerat erga deū vide nunc quō se habeat erga dei imaginē scz. p̄ximū. ⁊ amplio-
rem eius ruīnā intelliges. **N**ō em̄ obligatur amare quēlibet aliūz hoīem sicut semetip̄m. **V**erū nunc exp̄imento discimus q̄ hō hoīem ledit. affligit. p̄fundit. destruit ⁊ occidit. **N**ulla est inter hoīes vera vnitas: vera societas: vera pax: amicitia. con-
cordia: s; inimicitie. p̄tentōes. emulatōes. dissentōes. ire. rixe inuidie. secte. ⁊ vniuerse malicie. **E**t si forte inter aliq̄s reperia-
tur aliquę aut p̄cordie aut amicitie: nō ille de amore imaginis dei oriūf. sed p̄pter tpales vel carnales rōes que sincere amo-
rem nunq̄ p̄stituunt. ¶ **D**ominicus. **N**ō qui dei inimicus est dei etiā imagini sp̄ p̄trarius est. nec p̄t vero corde p̄ximū dili-
gere qui deū p̄temnit amare. **N**eq̄ id mirū si quēlibet extra se hoīem odit: q̄ neq̄ seip̄m diligit. **Q**ui em̄ diligit p̄p̄iū honorē odit p̄fecto aīam suā. ¶ **R**aymūdus. **L**ū videam hoīem sic in
abyssum oīs malicie corruisse non possum lachrimas p̄tinere cernēs eū nō sentire suā corruptōem: suā perpetuā mortē. **N**ō
dolet. nō flet. nō ingemiscit: imo q̄tidie ridet. iocundat̄. sup̄bit exultat. ⁊ more amētis frenetici in febre carnis sensum p̄didit
cordis. **E**t instar eius qui letheo somno obdormiscēs sua ma-
la nō sentit. **V**ulnerauerūt me ait ⁊ ego nō dolui: percusserūt me ⁊ ego nō sensi. ¶ **D**ominicus. **Q**uia ergo in semetip̄o sua
mala nō sentit: ostende ei obsecro p̄ res extra corruptas q̄d de
sua corruptiōe sentire possit. **R**educ eum p̄ id quod extra no-
uit ad seip̄m quem non nouit

Nō hō potest p̄siderare corruptio-
nem suā p̄ res externas in se corruptas ¶ **C**aplin. xliij.

Capitulum xliiij. xlv.

Raymundus. Facile id fecero: utinam dignetur aduertere. Primo videat quomodo vinum corruptum sit quod est in acetum permutatum. Vinum enim et acetum habent qualitates diversas. Nam vinum est calidum, dulce, potabile, delectabile. Acetum vero est frigidum, acerbum: quod nec potari potest nec delectari. Talis est et homo frigidus, amarus, horridus. Et sicut acetum nihil valet ad id quod ante valebat: ita et homo penitus inutilis factus est et deo et sibi et creaturis. Et sicut acetum reiectum est a mensis: eo quod nullam habeat vini pristini bonitatem, ita et homo ab oculis dei pietus iacet, eo quod naturam perdiderit dignitatem et factus sit acetosus: potius crudelis: acerbus: eterna abhominatio dignissimus. Secundo quantum distat homo freneticus amens et fatuus ab homine sensato sapiente et docto: tantum distat status hominis in quo nunc putridus iacet ab illo statu in quem merito esse deberet. Tertio quantum distat mulier sordida: fornicaria et adultera quam sicut stercus in via conculcatur: a muliere pudica, sobria et honesta: tantum distat homo nunc fornicans et recedens a deo suo: quem deberet illi esse fidelis: continens et pudicus. Quarto, sicut arbor que habet in radicibus medullam amaram: crudam et siluestrem poma tribuit pontica, acerba, siluestria, que si quis gustauerit obstupescunt dentes eius: ita homo cum habeat voluntatem corruptam, impiam, amaram: omnia opera eius corrupta nascuntur deo et omnibus exosa creaturis, eternis ignibus deputata. Quinto, utinam in his speculis homo suam turpitudinem velit attendere ut se deformem lugeat et miserabilem.

Q lapsus et corruptio hois pōt

attēdi ex pte iuris paternitatis ⁊ filiatiōis Capitulū. clv.

Rzymūdus. Anūaduerte nūc etiā hoīs corruptā vi/
tam cōferendo inter se ius paternitatis ⁊ filiatiōis. Attē
de diligēter qđ filius debeat suo patri carnali a quo solum cor
pus accepit: et facile cognosces quid homo debeat deo patri
suo a quo anūnam nobilissimam adeptus est: incorruptibilem
insolubilem. spiritalem. interminabilem. **D**ebet em̄ filius pa
tri temporali amorē. timorē. honorē. fidem. reuerētiā. obe
dientiā. pstantiā. pseuerantiā. obsequiā. **P**ari mō: uno multo

Dialogus Quintus

Nota hic ho-
minis ruinam

amplius hō patrē suū spiritalē deū tenet amare. metuere.
honorare. obedire &c. **I**te filius carnis cauet ne aut offenda-
t aut vitupet aut p̄risset aut debonestet patrē suū. Caueat etiā &
se opponit ne ab alijs aut offenda- pater: aut vituperetur: aut
cōtristetur. aut indigne agatur. **N**ec om̄ia multo diligētius de-
bet obseruare hō erga deū genitorē suū. **D**ominicus Quor-
sum ista. **R**aymūndus. **U**t palā videas hoīs ruinam. hō em̄
in eo statu in quo nūc lapsus iacet erga deū: nec amorē habet
nec timorē. nec obedientiā: nec humilitatē. nec subiectōē. nec
confidentiā. nec spem: nec credulitatem. **I**mo (qd sine gemitu
nō audies) odit deū: & p̄temnit: vitupat: & in faciē eius supbi-
ens rebellē se illi & inobediētē: audacem: tumidūq; constituit
Dominicus. **H**inc reuera patz hoīs p̄ditio. corruptio. alie-
natio & sempiterna deiectio. **R**aymūndus. **P**lanius adhuc
patebit. **N**os videmus ad oculū qñ filius aut offendit. aut su-
pbit: aut calūniatur patrē suū carnalem: oēs eū & nequissimū:
iniustissimū: ingratisimū iudicamus: freneticū eū & insanum
dicimus. **C**ogita uūc quo iudicio. quo vituperio: quo suppli-
cio dignus sit qui patrem spirituū offendit & mille iniurijs affi-
cit. **P**reterea si grauissimū crimen est exaspere & p̄temnere pa-
trē potentē. diuitem. nobile. sapientem: sine cōparatōe magis
delinqt qui regem oīpotentē & summe sapientē & optimū gen-
itorē deū aspernatē habuerit. **Q**uid uūc tibi videt. **D**omi-
nicus. **N**ihil aliud plane nisi qd hō se habet ad deū sicut p̄ter-
uus & rebellis & supbus filius ad patrē suū. **A**tq; iō incurrisse
irā & indignatōem inextinguibilē dei patris oīpotentis. perdi-
disseq; oēm hereditatē: om̄ia bona: atq; infinitas diuitias illi-
us: nec iam posse sperare aut pacē aut regnū aut cōsortiū eius
magis aut p̄ici foras & in carcerē sempiternū mancipari

Et etiā lapsus hoīs potest ostē-
di ex parte iuris fraternitatis **C**apitulum. clvi.

Raymūndus **Q**uā hō in maximā ruinam ceciderit poteris
etiā aduertere si ius fraternitatis inter hoīes p̄sideres
Si em̄ inter fratres carnales est tātus amor tāta vnitas tāta
germanitas: qd nihil habeāt diuīsum: nihil p̄prium. sed vnus

Capitulum xlvj.

alterum defendit. protegit. dirigit. auxiliat. et se in mortem obicit pro altero. Et hec omnia faciunt quia habent unum atque eundem patrem hominem a quo carnali generatione prodierunt. Multo magis homines quibus est unus pater spiritualis deus a quo omnes animas receperunt debent se diligere. tueri. auxiliari. et in mortem tradere propter animas suorum fratrum. Hoc enim vehementer deus pater noster videre desiderat. hoc approbat. hoc se plurimum delectat.

Dominicus. Nihil tale inter homines nunc repimus. Et licet unum habeant patrem deum summe maiestatis et bonitatis dominum. unus tamen alterum persequitur. odit. execratur. et rapinis. fraudibus. iniuriis. adulteriis. pueris. ludibriis. et mille nequitiis contristat. conturbat. contaminat. et exterminat. Quia igitur omnis pax. concordia. veritas. iusticia. amor. misericordia et fraterna dulcedo inter homines perijt. ideo manifestissime patet hominem esse corruptum. lapsum. putridum. perversum. perditum. Cecidit enim a statu spiritualis fraternitatis. a statu maxime dignitatis et glorie ad statum summe ignominie. summi vituperii et opprobrii. a statu vite ad statum mortis sempiternae. **Raymundus.** Optime tu quidem. Reuera enim in morte anime cecidit homo: etiam etsi corpore vivat. Quia autem anima hominis mortua sit facile id probaui. Aliqua enim res cognoscitur vivere dum suas exercet operationes. si autem non operatur mortua est. Et quia homo non operatur in quantum homo (non enim amat aut honorat dominum deum suum: nec diligit fratrem suum) ideo secundum animam mortuus est homo. Preterea. vita anime est gaudium quod pervenit de puro amore et societate dei: de vera quoque ad invicem fraterna charitate. Ubi autem tale gaudium non est: ibi nulla anima viva est. mortua igitur est. Preterea. anima non sentit. quia non ingemiscit malum suum: suam corruptionem: alienationem: perditionem. ideo vere mortua est et lethaeo poculo sopita. **Dominicus.** Ex isto luceclarius apparet animam sic mortuam et suis malis penitus absorptam: ad eterna nesciam festinare tormenta: nec unquam sese sentire posse nisi dum in medijs omnium penarum supplicij se inveniunt immersam. Sed dicito mihi obsecro: nunquid in tam miserabili et perditissimo statu optimus deus hominem a principio condidit.

Q. dñs deus hoīem nō condidit

3 iij.

Quia anima hominis mortua est

Dialogus Quintus

in isto statu in quo nūc lapsus iacet

¶ Capitulum. xlvij.

Raymūndus. Nulla rōne dicere oportet deū in hoc statu
imo in hoc lapsu hoīem cōdidisse. Qd potest ostēdi mul
tis modis. Primo cū deus oīa opetur ppter honorē sue po
testatis: sapiētie z bonitatis: nūq̃ debuit hoīem oīm creatura
rū nobilissimū facere corruptū. turpē. bestialem. impiū. inordi
natū. iniustū qui omēs creaturas bonas fecit z valde bonas.
Hoc em̄ derogaret maxio honoris suo. Scdo: status (in quo
nūc hō iacet) est oīno cōtrarius z inimicus deo. Est em̄ hō in
hoc statu dei aduersarius: suū vsurpās honorē z gloriā z sibi
īpi tribuēs. Talē igit̄ deus hoīem nō cōdidit qui sibi sp̄ aduer
saret z dura ceruice resisteret. Tercio: diximus supra q̄ sicut
deus oīa fecit ppter suū honorē: ita etiā ppter hoīs utilitatem
Nō ergo fecit hoīem in malū z incōmodū suū p̄ius qd vtiq̄ se
queret si eū talē creasset qualis mō est. Hō em̄ vt mō est: est pe
nitens sibi īpi p̄trarius in suū vergēs incōmodū z maximū de
trimentū: eo q̄ amat in se p̄riā volūtatem. p̄riū honorē: que
radices sunt maloz oīm: q̄ mergūt eū in interitū sempiternū
Per has em̄ radices opatur p̄tinue p̄tra semetipm̄ in suū dā
num. in suā ignominia. in suā cōfusione z p̄titionē p̄petuam
Quarto. deus nō debuit facere hoīem p̄tra ordinē totius vni
uersi. oēs em̄ creature faciūt qd debēt z suo obediūt creatori.
Sed solus ab imposita lege vagat̄ hō. solus īpe obedire p̄te
nit supbus. turgidus. erectus p̄tra dñm creatorē suū. Prete
rea creature requirūt hominē q̄ sit amicus dei. q̄ hoī seruiūt
ppter deū. requirūt etiā hoīem rōnalem. sapientē. ordinatū
p̄positū. Sed hō in hoc statu est dei inimicus. bestialis. insipi
ens. inordinatus. incōpositus ¶ Dominicus Vere bestialis
et inordinatus: in quo aīa miserabiliter seruit: z corpus nequi
ter dominat̄. cū tamē aīa sit immortalis. incorruptibilis. spūa
lis: corpus vero sit mortale. aīale. terrestre. corruptibile Quid
tam bestiale qd tam p̄uersum q̄ ipm̄ corpus cū suis irationa
bilibz z turpissimis motibz aīe (q̄ regina z dñā est nobilissima)
dñari. eaz vero corpi subesse. a corpe captivā trahi. z suis igno
bilissimis passionibz ac voluptatibz assentire. imo nō posse re
sistere. Reuera ingēs in homine ignominia qui patit̄ in se rem

Capitulum xlvij. xlvij.

bestialem et corruptibile dominari rei nobilissime atque perpetue
Raymūdus. Hinc sane intelligis omnes creaturas que inter se
ordinatissime sunt hominis turpissimam arguere deordinatōem:
ostendereque eū esse totius turpitudinē et spurciciē vniuersi. Quia
igitur nihil opatur deus contra ordinē vniuersi: sequitur quod non talem
fecerit hominem uti nūc est. Qui enim fecit creaturas bonas propter
hominem: magis debuit facere hominem bonū. **D**ominicus. Op-
tima assertio tua. quia igitur optimus conditor deus non fecit ho-
minē qualem nūc cum lachrymis vidimus: rogo te mi raymūde
dulcissime ostēdito mihi in quo illū statu primum deus creauerit.
Sicut enim acetū arguit vinū fuisse: ita hic lapsus hominis arguit
hominem aliquando fuisse.

Qualis erat status hominis primus.

et quas habebat conditiones

¶ Capitulum. xlvij.

Raymūdus. Iste lapsus hominis (ut vere dicis) satis ostēdit
ipsum hominem alium vite statū aliquādo habuisse: et conditio-
nes contrarias conditionibus quas nūc videmus. Conditiones vero
(quas nūc in homine cum gemitu intuemur) sunt quod non cognoscit. non di-
ligit. non metuit. non laudat. non honorat deū factorem suū. sed
amat propriam voluntatem. propriam laudē. vane timet. vane spe-
rat. vane desiderat. post vanitatē ambulat. et vanus effectus est.
Præterea. contra rationem irascitur. odit. indignatur. ambit. concupi-
scit. et plus quam ovis comedit et bibit. Et hec quidem sunt mala anime.
Mala corporis sunt infirmitas. fragilitas. carnis lubricitas. fa-
mes. sitis. calor. et calor. grauis et molesta senectus. incerta et
amara mors. Ex his conditionibus malis arguimus hominem
contrarias aliquādo conditiones habuisse. deum scilicet suum cog-
nouisse. amasse. metuisse. honorasse. laudasse. Non tunc proprias
voluntatē aut laudem aut gloriā quesiuisset. nihil turpiter ap-
petisset. Corpus vero hominis erat anime vere subiectū. sanū
integrum. robustū. vegetū. succo plenū. equeuū. impassibile. incor-
ruptibile. agile. immortale. **D**ominicus. Iste conditiones quas tūc ha-
buisse hominem ostēdis arguunt in alio quodā loco habitasse quod omnino. **Q**uod homo ante lap-
sum istī loco prius. **R**aymūdus. Arguunt plane. et ideo ante ruinā homo sum alium ha-
bitabat locū amenissimū iocundissimū. lucidissimū. suauissimū. **¶**

Dialogus Quintus

opulentissimū. temperatissimū: in quo nec caumata nec frigo
ra: nec venti: nec turbines: nec gradines: nec fulgura: nec to-
nitrua: nec alique peregrine inerāt imp̃ssiones. In hūc aut̃ mū-
di carcerē post p̃uaricationē hō pietus est: in q̃ est tāta elemē-
toꝝ iclemētia donec iudicij dies aduenerit vt vlt̃ tūc p̃dēnat̃
p̃petuo cruciet̃. **D**ominicus. **D** amarā miserā. sed vlt̃erius q̃so
p̃ficiscere. **R**aymūdus. **H**oīem aliū habuisse vite statū ostē-
dunt palā om̃es creature. Sicut em̃ oēs colligantur cū hoīe
ita ⁊ ipse hō p̃ bonā voluntatē suo fuit vnitus ⁊ p̃plicitus crea-
tori. **H**abebat em̃ se sicut opus ad suū opificem. sicut munera-
tus ad largitorē. sicut seruus ad regē. sicut filius ad patrē. **S**e-
cūdo ex quo tota nobilitas hoīs cōsistit in libero arbitrio bo-
no. sano. ⁊ integro (p̃ liberū em̃ arbitriū hō dominat̃ om̃i sub
se creature) p̃sequēs est q̃ deus fecerit hoīem cū bono ⁊ recto
et p̃fecto libero arbitrio. **C**ū em̃ nihil sit peius: nihil vilius: ni-
hil turpius: nihil abhoīabilius q̃ corruptū ⁊ putridū libez ar-
bitriū. iō nequaquā deus tale arbitriū hoī dedit. **A**lioq̃n dādo
tale libez arbitriū oēm abstulisset hoī libertatē. q̃z dedisset ei li-
bertatē cōtra libertatē. **C**orruptū em̃ liberū arbitriū ⁊ p̃clue-
ac p̃num in oē malū. misere libez est: imo captiū abducit vi-
cijs ⁊ sordibz irretitū. **D**ominicus. **H**ec est sentētia sapiētis
Vinculis seu funibz peccatoꝝ suoz vnusq̃sq̃ p̃stringit̃. **P**at̃
igī ne libertas subruat libertatē hominē accepisse a deo opti-
mā liberi arbitrij possessionē: nec quicq̃z habuisse rebellionis
siue in mēte siue in carne. **R**aymūdus. **H**inc sequit̃ tertium
q̃d dicere volui. q̃ in p̃mo statu nihil in se hō possidebat q̃d
erat sue volūtati p̃trariū. **E**t ideo aīa immortalis nolebat cor-
pus suū esse mortale. passibile. variabile. infirmū. caducū. mor-
bo aut senio p̃fectū. **H**abebat igī tale corpus quale volebat
impassibile: robustū: g̃tissima iuuetute p̃positū: insolubile: im-
mortale. **D**ominicus. **Q**uō queso potuit corpus eē immorta-
le. **R**aymūdus. **V**irtute tēperatissime p̃plexionis: ⁊ virtute
aīe immortalis. q̃s dū em̃ aīa nō fuit corrupta vicij nō poterat
corp⁹ morbis aliq̃bz aut fatigari aut frāgi. **E**t qm̃ oēs creatu-
re obediebāt hoī hoīe obediēte creatori. iō nō poterat nec ab
igne ledi nec vndis sorberi nec trā subruī nec aere corūpi nec a

feris immū-
morte regē-
lenter oīdū-
nam oīdū-
aliqui intrin-
p̃dominū po-
tū oīdū. ista
De origi-
modū natū
Raymūdu-
mūdigab
nec hō a nulle
et ⁊ deceptus a
sui liberā volū-
tas p̃pria volūta-
q̃ potest audiri
tutus in banc
miseret̃ eius.
Quicq̃d em̃ b
ria liberi arbit-
rup̃dis. malic
ne venit liberi
arbitrio: qm̃ illuc
sunt in hoīe mal-
tante melle furore
cata. **H**inc etiā
passionibz mor-
cis. **E**x quo em̃
certi: vere seq̃t̃
quid in hoīe m-
derit volūtate
videtur: vt qui
patat̃. **N**one in
malū p̃one etiā i
Pecollano em̃

Capitulum xlix

feris immitibz lacerari. nec aliquo extrinseco vel intrinseco ad mortē virgeri. ¶ **Dominicus.** Breuiter quidē. sed multū luculenter ostēdisti mihi quē habuerit hō statū anteq̃ in hanc ruinā descēderet miserādu. Verū cum tu nūc dixeris nec ab aliquo intrinseco vl' extrinseco p̃pediri aut decipi aut corrumpi hominem potuisse. vnde ergo venit homini ista corruptio. ista deiectio. ista perditio.

De origine corruptionis et mali quod est in natura humana ¶ Capitulum. xlix.

Raymūdus. Ad imū vsq̃ hoīs putredinē perscrutantes inuestigabimus q̃ sit causa hmoi corruptionis. Et breuiter dico: si hō a nullo aut corrūpi aut decipi potuit. igit̃ corrupt⁹ est ⁊ deceptus a semetip̃o. Exquo em̃ nihil pati poterat cōtra suā liberā voluntatē. ideo seq̃tur q̃ sponte ipse se talem fecerit sua ppria volūtate. ¶ **Dominicus.** Istud est oīm amarissimū qd̃ potest audiri. Si em̃ in arce libertatis ⁊ oīm bonoz cōstitutus in hanc calamitatē suā sponte hō collapsus est. q̃s iam miserebit̃ eius. Sed tu rogo sequere vltērius. ¶ **Raymūdus.** Quicqd̃ em̃ boni erat in hoīe ante ruinā hoc possidebat gratia liberi arbitrij sani atq̃ p̃fecti. ita quicqd̃ est nūc in hoīe corruptionis. malicie. pene atq̃ miserie de putredine ⁊ amaritudine venit liberi arbitrij. Et q̃z oīm debent p̃portionari libero arbitrio: q̃ñ illud est malū atq̃ corruptū: necē est q̃ oīm que sunt in hoīe mala sunt ⁊ putrida et mortifera. Hinc aīam rapant mille furores. ire. inuidie. ꝑcupiscētie. scelera oīa atq̃ peccata. Hinc etiā corpus īfinitis subiacet calamitatibz. morbis passionibz. mortibz. ¶ **Dominicus.** Nihil verius q̃ qd̃ tu dicis. Exquo em̃ deus libez arbitriū nec malū nec corruptū fecerit: vere seq̃tur q̃ libez arbitriū corruerit semetip̃m. Et q̃c quid in hoīe miserū est atq̃ malignū: ex mera et spōtanea descēderit volūtate peccātis. ¶ **Raymūdus.** Nōne ergo tibi iustū videtur: vt qui in malū cecidit volūtariū: malū inuoluntariū patiat̃. Nōne iustissimū est vt qui sponte corruit in malū culpe malū pene etiā inuitus sustineat. ¶ **Dominicus.** Nihil iustius. Necessario em̃ vnū ab altero ꝑcedit. Vnde q̃z prīmū malum

Quicquid in
hoīe malū est
de corruptione
venit liberi ar
bitrij sua spon
te corruptū.

Dialogus Quintus

est voluntariū et delectabile. et ideo nō facile sentit. ideo necē-
rio secundū malū adhiberi debet qđ est inuolūtariū penale at-
q; molestū: vt hoc posterius primū manifestet et a sua renocet
amentia. **S**emp̄ em̄ veratio magnū cōfert intellectū. **R**ay-
mūndus. **E**x isto pulcre intelligis oportere esse aliquem iusticie
ordinē quo primū malū (qđ est malū culpe) puniat per malū
pene: quod tñ est bonū iusticie. **P**rimū malū est causa secundi
sed illud ab hoīe malo sponte p̄mittit. istud a bono iudice deo
homini irrogat. vt qui nō timuit p̄petrare malū qđ non opor-
tuit: malū sustineat qđ maxime nolit. **D**ominicus. **I**ustum
p̄fecto iudiciū. vt q; volūtas hoīs exiit ab ordine nature: in or-
dinē cadat districte iusticie. **I**ustū certe est vt q; seipm̄ spōte im-
pulsit in malū delectabilis culpe: a deo iudice impellat in malū
miserabilis pene. **Q**uia em̄ hō gloriā sui arbitrii et decorem p̄-
prie dignitatis in totā malicie turpitudinē pmutauit. ideo fe-
cit deo summā iniuriā. summā offensam statuit et discordiam.
ac p̄inde tanq; deo p̄trarius p̄didit eius amicitia cōplacentiā
et gratiā. et idcirco plaga inimici p̄cussit eum vulnere insanabi-
li castigatōe crudeli. **L**upio tñ abs te nosse huius miserie atq;
malicie auctorē. hunc mihi vno digito ostendito.

En̄ per primū virū et primā mu-
lierem. p̄pter eoz inobedienciā hoc malū culpe et pene in om̄e
hominum genus intrōmissum est Capitulum. I.

Raymūndus. **S**i sacris litteris credimus: p̄ adam primū
virū et eū suā p̄iugem hoc corpis et anime malū quod
patimur trāsmisum est. **V**erum q; totus p̄cessus noster natu-
ralis est et nihil p̄ scripturas p̄bamus p̄pter incredulos. iō ad
oculū necesse est hūc primū hoīem demonstrare et primā corru-
ptionē. **S**icut ex malo pene arguimus malum culpe fuisse: ita
ex qualitatib; et p̄ditionib; pene q̄litates penarū agnoscimus
Et qm̄ pena (que est in natura hoīs) est vniuersalis et cōis om̄i
ni sexui et om̄i conditōi. ideo et culpa et iniuriā est oībus cōmu-
nis atq; vniuersalis. **E**t q; om̄es nascunt̄ cū ista pena et mise-
ria. sed neq; in vtero neq; nascendo possunt p̄mittere culpam
quia culpa malum est volūtariū qđ a p̄uulis nascentib; p̄pe-

Capitulum

.I.

trari nō potest. Idcirco clare patz q̄ ille qui fecit primum ma-
lum voluntariū vir fuerit pfectus z adultus: fueritq; primus
hō pater vniuersalis generis humani: a quo hec malicie z cor-
ruptionis venena in om̄e hominū genus longe lateq; diffu-
sa sunt. ¶ **Dominicus.** Prudenter ostendis ex idēitate pena-
rum in om̄e hominū genus ab vno primo parente omnes p-
pagatos esse: z de lapsu vnius om̄es corruisse. ¶ **Raymūdu**
Verum quia hoc malum est in vtroq; sexu. ideo sequitur pri-
mam etiam mulierem fuisse corruptam: z hanc culpam z con-
iugi z vxori esse cōmunem. Et quia videmus quasi duplicatā
penam in muliere que in dolore grauissimo z parturit z parit.
Hinc facile aduertimus feminam primum offendisse deum. z
ab ipsa oēm corruptōis z malicie fomitē emerxisse. ¶ **Domini-**
cus. Prīmū mihi hōiem ostēdisti: sed ostēde nunc obsecro pri-
mā culpā. ¶ **Raymūdu.** Dictū est sup̄ q̄ in pmo statu aū lap-
sum ade oīa mēbra hōis obediebāt volūtatī. eratq; sub impio-
rōis. Sed mō expūmur vnū membz in vtroq; sexu: mēbz scz
genitale tam rebelle esse vt nolit acquiescere imperio coercētis.
qd hoc putas significat. ¶ **Dominicus.** Hoc certe q̄ sicut oēs
p inobediētie mēbz generamur: ita oēs nos esse inobediētie fi-
lios z parētes habuisse rebelles. ¶ **Raymūdu.** Recte tu qdē
Nā parētes habuimus deo inobediētes. s; inobediēs nemo
est nisi q̄ contēnit mandatū. fuit igit aliquod dei mandatū cui
inobediētes extiterūt. Pmo deus debuit p̄mis parētib; pone-
re aliqd mandatū ppter certas rōnes. Primo rōe liberi arbi-
trij cuius sunt opa remunerabilia. vt ergo ex pte op̄ez arbitrij
recipiat hō premiū: prius debuit hēre mandatū. Scdo. cū ho-
mo (licet impassibilis eēt z immortalis) egebat āpliori pfectio-
ne z celesti gloria. iocūditate z beatitudine (ad hoc em̄ suus eū
p̄ditor fecerat) ideo deus debuit illi dare p̄merendi occasionē
Et qz nihil efficacius est ad meritū q̄ pura z p̄mpta obediē-
tia. Prīmū em̄ z radicale opus serui ad dñm est ex corde z sim-
pliciter obedire: in quo om̄ia alia opera fructuosa redduntur
Nā si obedientia nō est sincera nullū erit opus acceptabile. id-
circo certe hō debuit p̄mz exerceri in ope obediētie. Debu-
it igit accipere mandatū: z tale mādatum in q̄ nulla potuit vti-

Dialogus Quintus

litas apparere ne ppter cōmodum cuperet opari. sed ex mera obediētia p̄cipientis dei. vt vel sic dilectio p̄bareſ z p̄bata coronareſ. Verū ne putaret hoc mandatum hō frivolu eſſe nec magnope deū curare ſi rūperetur. ideo grauiffimā penā cōminatus eſt deus: mortē ſc̄z que eſt oīm formidatiſſima z amariffima vt ſuū p̄ceptū ſeruareſ illeſum. ¶ **Dominicus.** Intelligo manifeſte p̄mam culpaz. Exquo em̄ ab adā in oīes hoīes mors ſuā exercet tyrannidē facile liquet hāc de inobediētia p̄mi patris pullulaſſe. Prima igit inobediētia eſt: de qua omniū malozum: penarū: corruptionū ac calamitatū germē emerſit. Si em̄ hō p̄thoplaſtus obediētiā ſuo ſeruafſet opifici: oīm bonoz cōfirmationē meruiſſet z eterna eēt gloria coronatus. Sic poſtq̄s obediētiā fregit q̄cquid boni habuit p̄didit z p̄petuā amaritudinē conq̄ſiuit. Eſt tamē vehemēter miranduz cur hō in tanta p̄fectione creatus: diuinis b̄nificijs auctus. dei ſpecialis amicus: ſingulariter ab eo ſublimatus deū ſic voluerit offendere. z fracto tam facili mandato nibū leſus pertinaciter rebellare.

¶ Quid hō nunq̄ dei p̄cepta fregiſſet niſi fuiſſet ab alio inſtigatus ¶ **Capitulum. li.**

Raymūdus. Reuera mi dominice nunq̄s hō tantis b̄nificijs honoratus dei mādāta fregiſſet: niſi p̄ aliū quēlibet fuiſſet inſtructus. Rurſum. nunq̄s potuiſſet hō dei amator inſtrui ad mādāta frangēda: niſi inſtigatoz maius aliq̄d p̄miſiſſet bonū q̄s quod hō tūc poſſidebat. Improbā igit atq̄ importuna inſtigatio z magnaz rerum p̄miſſio hoīem impulit ad ruinam. ¶ **Dominicus.** Sed q̄s fuit obſecro ille falſarius q̄ huiusmodi dolis hoīem ſefellit z impulit. ¶ **Raymūdus.** Quicquid hoīe inferius eſt (eo q̄ industria caret) hoīem decipe nō potuit. Sed nec ip̄a hoīs natura in id inclinata fuit. Ergo ſequit̄ q̄ malignus aliq̄s ſciens z potēs operari malū z hoīs inuidens p̄ſperitati z aduerſarius creatori hominē inſtigauerit in iſtam p̄ſumptōis audaciā. ¶ **Dominicus.** Oportet ḡ necario dicere q̄ iſte qui impulit vel p̄ſuaſit hoī: nature fuerit ſpūalis: angelus aliq̄s malus. corruptus. erraticus et prolapſus.

Capitulum li.

Atq; inde sequit̃ q; in natura mere spūali facta erat corruptio
 anq; fieret in natura hūana. **R**aymūdus Vere seq̃tur. Nisi
 em̃ p̃us angelus corruisset: nūq; humana natura eo instigāte
 dei mādata fregisset. **D**ominic⁹ Libēter assentior. sed rogo
 te vñ tanti mali corruptio in natura angelica originē duxit: cū
 em̃ fuerit bona ab optimo deo creata: q̃s eam queso corruptit.
Raymūdus Tāte sublimitatis est angelica natura q; a nul
 lo potuerit ad casum psuaderi. Peccauit igit̃ sua pp̃ria instiga
 tōe p̃mota: nullo docēte: nullo mōstrante. **O**ccasio aut̃ huius
 ruine ista fuit. Spūalis etem̃ natura cū esset creata in summa
 dignitate. nobilitate. sublimitate: et pulcritudine: haberetq; li
 berz arbitriū admodū puz. altū et ingenuū: idcirco habuit ma
 gnā occasionē supbiendi et in semetip̃a oblectādī. se admirādī.
 se diligēdi. Sed vbi horz occasio maior: est et ruina pp̃inquier
Primus igit̃ angelus et multi cū eo statim vt fuerūt creati p̃tē
 p̃ta diuina maiestate et pulcritudine ceperūt pp̃riā amare volū
 tatē: pp̃riā pulcritudinē et honorē. et ita vt amētes atq; erratici
 peccauerūt et ceciderūt et a dei p̃sortio piecti sunt. **S**ic itaq; p̃
 mus angelus cū esset oīm pulcerrimus et nobilissimus sp̃reto
 maximo creatore puatū cepit amare decorē: et seip̃m deū statu
 ens pp̃riā veneratus est altitudinē: pp̃riā amplex⁹ voluntatē
 et pp̃riū in alijs ambiuit honorē. Atq; hoc mō cū nūq; deum
 amauerit nūq; veneratus sit: sed sp̃ seip̃m supbissime dilexerit:
 ideo factus est inordinat⁹. p̃uersus. iniustus. deo p̃rius. **H**ab
 buit em̃ sp̃ a die q̃ cōditus est amorē pp̃riū honoris. laudis: et
 excellētie: cupiēs iniustissime oībus dñari. oībus anteferri. **E**t
 quidē si nō supbisset oībus illū deus p̃tulisset agminib; ange
 loz. idcirco em̃ tā sublimis. ingenu⁹ et decorus p̃re ceteris p̃di
 tus fuerat. **V**erū qz abiecto deo pp̃ria gl̃ia delectatus est: cuz
 eet creatura recēter dei manu de nihilo p̃ducta. iō summā in
 iuriā. offensam et rapinā fecit p̃ditori suo: se deū faciēs: se colēs
 et colī atq; adorari ambiēs. **E**t qz amor cōuertit amantē in rē
 p̃mo amatā. iō hic p̃mus angelus totus p̃uersus est in suā p̃
 priā voluntatē quā sp̃ seq̃tur. sp̃ amplectit̃. et nullā aliaz. et ideo
 q̃cquid semel vult sp̃ vult: et pp̃ria auctoritate vult. estq; obsti
 natus in sua volūtate vt in eternū aliud velle nō possit nisi p̃

Quo natura
 angelica p̃mā
 sit corrupta

Dialogus Quintus

pria voluntate. Idcirco odit summope oem voluntate sue voluntati resistentem: atque ideo vehemetissime deum odit et execratur et dei voluntati quantum potest resistit et contradicit. Verum quia nunquam potest dei voluntatem impedire. ideo seuit. fremit. indignatur. et sua apud se malicia praebeſcit. Porro omnes illi angeli qui a principio huius luciferi improbis ausibus fauerunt et superbie cornu dederunt peccatori sub eius voluntate: principatus: atque impio redacti sunt: et huius pestiferi capitis membra effecti: nihil aliud possunt aut velle aut amare quam quod ille concupiscit. ¶ Dominicus. Ex his quae nunc dicis

Nota duas primas voluntates contrarias

duas palam voluntates primas intelligo multum inter se discordes et longissime inter se distantes: quarum una est voluntas eterna. et alia voluntas luciferi noua: quae mala est et primo mala: non deo sic creatante. sed illo operante. Ad has duas primas voluntates omnes aliae reducuntur. Si enim sunt bone vadunt ad voluntatem dei: si male sub voluntate cadunt luciferi. De autem contrarie gemine voluntates geminum constituunt exercitum continue contra se pugnantes et se mutuo sternere cupientes. vterque fortis: vterque terribilis sicut castrorum acies ordinata. Quoties tamen rex celorum cum sua militia vincere voluerit necesse est ut vincat et partem subruat inimicam. ¶ Raymundus. Debes tamen nosse bonorum exercitum angelorum caput proprium non habere: quod in lucifero corruente perdidit (deus enim non potest esse suae caput creature) idcirco necesse est deum ut bonis angelis non nisi caput constituat: de quo suo loco dicemus. Tu tamen diligenter notato quale hoc caput futurum sit. ¶ Dominicus. Faciam quod hortaris. Interea tu quod cepisti persequere

De magnitudine malicie et corruptionis in primo angelo: et malo eius culpe et pene.

¶ Capitulum. liij.

Raymundus. Soluta est (mi fallor) questio tua qua querebas unde tanti mali corruptio in angelicam potuerit subingredi creaturam. Nunc de magnitudine huius corruptionis pauca dicamus. Quando res aliqua permutatur in contrarium suae naturae: necesse est ut ascendat ad tantum malicie gradum quantum erat ipse gradus bonitatis vel esse poterat. Et quanto res quae pervertitur est melior. altior. nobilior: tanto peior. efficitur vilior et ma-

De malo culpe.

lignior. Quia igitur lucifer inter omnes angelos erat longissime melior. clarior. pulcrior. sapietior: ideo postquam sua se superbia corripit factus est omnium infimus. pessimus. turpissimus. obscurissimus. vilissimus. amētissimus. Et talis omnino effectus est qualis est et sua voluntas perversa. inordinata. ceca. superba. malivolua. Hanc autem voluntatem quia spiritus ipse diligit. ideo non diligit nisi omnem maliciam. turpitudinem. impietatem. scelera omnia atque peccata. Hinc execrat summopere omnem iusticiam. fidem. pietatem. virtutem. **Dominicus.** Utinam tam deformem nobis hunc scelestissimum tuo depingas sermone quo eum deinceps acriter aspnemur. **Raymūdus.** Verum quia hic superbissimus intellectum habet altissimum et post deum summe subtilem qui semper cum sua voluntate concordat. ideo inflectit illum ad inveniendas novas artes. novas deceptores. fraudes. mendacia. Et quia ipse est mendax et mendaciarum pater. ideo inquit falsas quotidie persuasiones. cautelas. tentationes. et per mille meandros inserpere nititur cordibus electorum anguis lubricus et immundus. **Dominicus.** Videris si hic pestifer hanc tantam suam maliciam ipse non videat. **Raymūdus.** Plane non videt: propria malicia et excecatus et obduratus. Amor enim sue nequicie ita illi cordis oculos obducit ut sua infinita scelera non videat: nec propriam corruptiōem aut turpitudinem intelligat quo vel dolere possit vel penitere. Atque ideo semper quotiens aliquid (quod nolit) patitur contra deum murmurat: deum male dicit atque blasphematur. **Dominicus.** O funestissimum omnium malorum caput. o principem omnium viciozum. omnium tenebrarum: et omnium scelerum ac turpitudinum inuentorem. **Raymūdus.** Agnovisti nunc quale sit in lucifero malum culpe: vide nunc malum pene. Qui enim malum commisit voluntarium debet et malum involuntarium sustinere. Fuit enim creatus a deo ut si in bonitate nativa persisteret ad summam felicitatem transferretur. ita postquam sua se sponte corripit multa illum calamitas est consecuta. Primo irremediabili exilio a dei visione. a dei pace. a dei bonitate reiectus est. Secundo. a summo celo expulsus in caliginosum hunc aerem quasi in quodam carcere cum suis satellitibus relegatus est. Tercio post hunc carcerem temporalem in profundissimum infernum eterno igne cruciatus precipitabitur. Licet enim ad hos ignes dei iudicio condemnatus

Dialogus Quintus

fit: nondū tñ sentētie executio est psummata. Alioqñ nec pri-
mos parētes aut tētare aut ptra deū instruere potuissz. Quar-
to est intra se vehemēter inordinatus z incōpositus in oībus
cogitatōibus z desideriis suis horridus. amēs. turgidus. ifla-
tus. asper. immitis. furibūdus: sine pace. sine q̄ete. sine federe.
sp̄ cupiēs suā voluntatē nequissimā adimpleri. et qz id efficere
nō pōt in summa mestitudine vitā agit z indignatiōe. Et licet
interdū de malo ppetrato aliquantulū gaudeat: tñ rursū de
maiori bono p̄tristat. ¶ **Dominicus** Reuera ingēs huius be-
stie calamitas. z iō amarissima qz ppetua. Nec minus miseri z
infelices sunt q̄ huius pestiferi capitis mēbra sunt

Qualiter hoīes incorporātur cū

lucifero z fiunt mēbra eius

¶ Capitulū. liij.

Raymūdus. Dictū est pauloan q̄ nō sunt nisi due volun-
tates p̄me int̄ se plurimū. ¶ **Una** est volūtas dei. z hec
est cōis in oībus bonis angelis z hoībus. Alia est volūtas lu-
ciferi mala. z hec cōis est in oībus pueris z angelis z hoībus
Et qz oīs volūtas p̄ma inquantū p̄ma nulli subijcīt. sz facit ex
seīpa suū regnū z dominiū. z hz suas leges z instituta. iō nō sū
nisi duo regna. regnū scz dei z regnū luciferi. Et qz hic lucifer
pp̄ia volūtatē z p̄tute vult dñari. iō tanq̄s deus in oībus suū
querit honorē. se vult coli. se metui. se adorari. Atqz iō oīa illa
diligēter inq̄rit p̄ que p̄t maxime venerari: dei cultū impediēs
et dei regnū. Vidēs itaqz primū hoīem in paradiso vitā felici-
ter agentē: deū colentē z amantē. z celestia post hec regna pre-
stolantē: tactus inuidia cordis intrinsecus: hoīem cepit tenta-
re: discutere: instruere: offerre plurima. z plura pmittere. Nec
añ destitit improbz exactor z auarus predo donec hoīem spō-
te illectū dei inimicū efficeret: z suis eū legibz z volūtatibz sub-
iugaret. Hoc mō captiuauit hoīs voluntatē qui eā remouit a
dei p̄cepto z suis obsequiis irretiuīt. ¶ **Dominicus** Verito
hinc factus ē hō mancipiū z mēbrū diaboli. A quo em̄ q̄s su-
patus est hui⁹ z seruus est. ¶ **Raymūdus**. Debes tñ agnosce-
re q̄ aliter angeli mali sū sub dominio luciferi: z aliter hoīes.
Quia inter angelos nullus hz pp̄ia voluntatē a volūtatē lu-

*Nota quō dīa
bolus p̄mū ho-
minē decepit*

aliter
la rita
tem: po
beati d
nōtē vol
quandib
lunt signo
¶ Domi
bus diab
cōmonet
suis regn
beneficia
Ita est sa
ad sua neq
potest: boi
cūqz freno
bolus quasi
fider: in sua
recessit: diat
seruēs sub
tem multie
liatus est o
capitū ca
me gemitū
¶ De m
tate collapit
¶ Raymū
p̄cepti
aperia. Tri
est carcer cor
paradiso p̄ceptu
miser: merito
da ipliata reti
boli q̄ est carce
nequit opari

Capitulum liij. liiij.

ciferi separatā Et iō inter eos nulla est discordia. nulla lis. nulla rixa. sed oēs vnanimiter p̄plere satagūt sui p̄ncipis volūtatem. Porro hoīes aliter sūt mēbra maligni demonis. Quilibet em̄ hō malus habet ppriam ex se voluntatē. et tot sunt diuerse volūtates quot hoīes. Inde tot inter hoīes iurgia. tot quotidie lites et p̄tentiōes. Omnes tamē he volūtates q̄ male sunt signo luciferi cōsignate sunt: et ad suā militāt voluntatem.

Dominicus. Intellico plane. his em̄ prauis hoīm volūtati bus diabolus se immiscet. Et q̄ gaudet in rebz pessimis. ideo cōmouet hoīem p̄tra hoīem. gentē cōtra gentē. et regnū aduersus regnū. Huius instinctu sūt homicidia. stupra. adulteria. veneficia. sortilegia. et mille oīm genēz scelera. **R**aymūdus Ita est sane. Ut em̄ iste malignus hoīm impioz volūtati bz ad sua neq̄ssima desideria: et qd̄ ipse p̄ suos angelos p̄plere nō potest: hoīm puerorum ingenijs deducit in actū. Sicut em̄ eques freno iumentū cui insidet vbi voluerit impingit. ita diabolus quasi quodā p̄suationis capūstro hoīm mētes (q̄bus p̄sident) in sua vota p̄ducit. Postq̄s igit̄ homo a deo inobediēdo recessit diaboli iumentū factus est: velit nolit illi obediēs. illi seruīēs sub tributo. **D**ominicus. O miserrimā hoīs seruitutem multis deflendā lachrimis: qui inter latrones incidēs spoliatus est oībus bonis. et nō solū captiuus abductus. sed etiā captiuus captiuoz effectus est. Plura dicerem: s̄ me lachryme gemitusq̄z p̄pediunt.

De multiplici carcere et captiuitate collapsi hominis

¶ Capitulum. liiij.

Raymūdus Ego q̄s nō minus q̄ tu lachrimabilr̄ mestus: p̄ceptū sermonē retinere nō p̄ualens. qd̄ tu subtrices ego aperia. Triplicē hoīs carcerē debemus agnoscere. Primus est carcer corporalis: vallis hec lachrimarū: in q̄ de amenissima paradiso p̄iectus iacet. Pōt etiā hoc mortale corpus caducū et miserz merito etiā carcer appellari in q̄ aīa lāgunda et moribunda iplicita retinet̄. Scd̄s carcer est spūalis: ip̄a sc̄z volūtās diaboli q̄ est carcer v̄lis: in q̄ recludūtur oēs impie volūtates vt nequeāt opari nisi ad luciferi voluntatē. **D**ñicus. In h̄ car

R iij

Dialogus Quintus

cere (si nō fallor) et ipse lucifer implicitus tenet. ut stultus innectat vinculis suis. ¶ Raymūdus. Nihil verius. Tertius carcer est ipsa propria hominis voluntas in qua ipse homo peditus astringitur ut sese ad bonum mouere non possit. Nulla certe maior et crudelior captiuitas quam propria voluntatis. Nec est illa insatiabilis vorago et inexplibilis caribdis: que in infinitum sua desideria tendit: et ab una dei voluntate recedens per tot spargitur concupiscentias quot seres obtulerint quam poterunt concupisci. ¶ Dominicus. Quod salutariter esset homini sub dei voluntate mansisse. Jam enim haberet summam in sua patria libertatem. nullam nunc sciret aut mortem aut corporis miseriam. nullam horum carcerum sentiret angustiam. nullam experiret dei indignationem siue vindictam.

¶ De corruptio liberi arbitrij et ipsius

carnis prius modo se habet in primis parentibus et in posteris. ¶ Raymūdus. Humana natura diuiditur in ¶ Caplin. ly. duas partes. in primos scilicet parentes. et in suos posteros. Primi parentes non sunt propagati. sed dei manu pediti. Tota autem posteritas carne quidem propagatione sumpsit ab adam. sed animam creando deus infudit carni propagate. Quia igitur carne ab adam descendit tota posteritas: sequitur quod omnis corruptio (que in posteris inuenitur de carne corrupta venerit) pthoplasti. Sed hec corruptio diuersitas. Ille enim corruptionem carnis trahit de corruptione superbissime voluntatis: nos autem qui posterii sumus de carnis corruptione animarum nostrarum maculas possidemus. Alius carne corruptit contumacis anime inobedientia: nostram animam maculat miserabilis et infirma caro de fereturi libidine per propagationem generata. Omnis enim caro humana quam per coitum fede libidinis generatur infirma est sordida. caduca. mortalis. et rationi rebellis. plena concupiscentiarum et malorum motuum. Et ideo anima rationalis que tali carni sociatur continuo inficitur. pervertitur. corrumpitur. sordidatur non aliter quam si balsamum purissimum turpissimo vase infuderis. Hanc corruptionem tractatam a carne anima manifestat quando uti incipit libero arbitrio. Tunc enim inuenitur deum ignorare. se et sua bona et mala nescire. suam amare voluntatem. et dei iussa pretere. ¶ Dominicus. Duos ex his qui dicis anime status accipio. Unum quem habet animam usum

Capitulum lo.

arbitrj. in quo ppter corruptaz carnē (cui iungit) iā est immū-
da. turpis. et deo odibilis: licz nihil sua spōte peccauerit. cui ta-
mē hec immūdia imputatur ppter carnē primi patris corru-
ptam cui inheret. Aliū statū habet anima post vsum liberi ar-
bitrj. qđ quia prius a carne viciatū est. ideo ipa aīa ppria vo-
lūtate actualiter malū agit et nō pōt nisi malū agere et deo rebel-
lare. Et ideo efficit multo deterioz et turpioz qđ fuerat aīa. Si
eam potuit inquinare et reā facere crimen originale et inuolun-
tariū: multo magis rea erit ppter actuale malū qđ voluntarie
cōmisit. Sed dic mihi obsecro: quare deus (qui iustissimus et
clemētissimus est) aīam ream tenet ppter originale crimen qđ
volūtarie nō p̄traxit. **Raymūdus.** Ream quidē tenet: inuo-
lūtario tñ malo nō punit. qz nemo debet pena inuolūtaria pu-
niri nisi volūtaria culpa deliq̄t. Sepatur tñ talis aīa eternali
ter a p̄sortio dei ppter originālē maculā et mortiferā quam ab
ade carne contraxit. Et in hoc vide districtissimā iusticiā dei.
que aīe ignorātī malū imputat qđ sponte nō fecit. **Domini-
cus.** Sed q̄re deus aīam mundissimā corpi infundit quā no-
uit sordidandā esse atqz corrupendā. **Raymundus.** Q̄ aīa
corrūpitur atqz etiā post corruptiōez a dei p̄sortio separāt nul-
latenus ē bono deo imputandū: nec est p̄tra dei iusticiā si ma-
lū culpe trāsmittat ad posteros. Nec est em̄ inter deū et hoīem
facta p̄stitutio vt hō per coitū carnē gignat: et deus genite car-
ni aīam infundat. S; post qđ primus hō suū corpus inobediē-
do corrupit. et p tale corpus corruptū sit aliozū corporū ppaga-
tio. Et sicut corpa ita et corporū vicia trāsmittunt. Licz igit hō
suū opus corruperit: deus tñ ppositū ordinis sui mutare nō
debuit. q̄uis em̄ caro sit dei iusto iudicio punita: hoc est cadu-
ca et corruptibilis facta. ppter hoc tñ primā p̄stitutionē deus
violare noluit quin sp̄ ppagatis corporibus licet viciatis ani-
mas mūdas infundat. quibz dū sociate fuerint maculas cōtra-
bunt et ruinas. Ista igit ruina nō deo imputanda est. sed infe-
cto et pestifero corpi. qđ a ruinosa et corrupta carne pmi paren-
tis descēdit. de cuius peccato quicqđ maluolū vel miserū in
aīa et carne posteritas patit originē duxit. **Dominicus.** S;
nunqđ ipa ppagatio seu generatio de se trāsmittit in posteros

*Nota quō ori-
ginale peccatū
hoīem reū facit*

Dialogus Sextus

ipsam quā cernimus vtriusq; hoīs corruptōem **R**aymundus. **N**ō ipa generatio s; generatōis libido: que generatōi de cōi lege ruine cōiungit. **N**am aū pctm̄ fuisse vtiq; ppagatio sed libido nulla fuisse. **C**erte vidisti nūc mi dñice miserabilem hoīs corrupti tragediā luctu z lachrimis plenam. **D**ñicus. **V**idi fateor optime mgr̄: z incōsolabili dolore pcussus sū nec vllatenus potero respirare nisi ostēderis mihi qbus remedijs tā ingētia poterūt hoīs mala reformari. **R**aymūd? **A**nimeq; or̄ esto: in p̄mo est vt psoleris. **V**erū quia cernis p̄adū hoī ram instare: queso vt vsq; post meridiē prestoleris. **D**ñicus. **P**areo libens. ¶ **F**init quintus dialogus. de multiplici lapsu humani generis. z q p vnum cecidimus omnes

¶ **I**ncipit sextus dialogus. de reparatione lapsi hominis. z q p vnum omnes consurgimus.

Qualis et q; magna sit hoīs obligatio pro iniuria z offensa dei ¶ **C**apitulum. lvi.

Raymūdus. **P**riusq; loquamur quō possit collapsus z p̄fractus hō reparari necē est dicere de magnitudine offēse. z de maxima obligatiōe iniurie quā hō p̄teritus z inobediēs in deū maximū p̄petrauit. **T**ūc primū tibi sapiet magnitudo et dulcedo remedij: cū magnam egritudinis acerbitatē agnoueris. **D**ominicus. **R**ursum (vt video) me ad lachrimas mittis. **R**aymundus. **I**ta oīno necesse est. **N**ūq; nec humilis nec gratus tuo medico fies nisi egritudinis tue morbū ad liq̄ dum dephenderis. **N**ō putabis medicū tibi oportunū fuisse nisi dum vulnerū tuorum desperatam putredinē intuitus fueris. **D**ominicus. **S**i sic necesse est facito vt voles. **R**aymundus. **U**t magnitudinem culpe atq; offēse cognoscas: oportet te nōnulla animaduertere. **P**rimum est. q oīs offēsa tāti est estimāda tantūq; ponderāda quāta est ipa que offēditur persona. **C**um igitur sit deus infinite maiestatis. sapientie z bonitatis. ideo iniuria in deum commissā est penitus infinita. **D**ominicus. **H**inc palā intueor q qui deū offēdit

Nota magnitudinē culpe.